

U.G. 5th Semester Examination - 2023

SANSKRIT

[HONOURS]

Discipline Specific Elective (DSE)

Course Code : SANH-DSE-T-02

Full Marks : 60

Time : 2½ Hours

*The figures in the right-hand margin indicate marks.**Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.*

1. Answer any **ten** questions in Sanskrit with Devanāgarī Scripts: 2×10=20

निम्नोक्तेषु दश प्रश्नान् सुरगिरा देवनागरीलिप्या च समाधेहि ।

- क) “स होवाच न वा अरे...।” —स इति पदेन को बोध्यः ?
स कस्यै इदमुक्तवान् ?
- ख) किं नाम निदिध्यासनम् ?
- ग) उपनिषदिति शब्दस्य का व्युत्पत्तिः ? बृहदारण्यकोपनिषदि कति अध्यायाः सन्ति ?
- घ) योगसूत्रानुसारेण यमस्य कति भेदाः ? के च ते ?
- ङ) योगशब्दस्य का व्युत्पत्तिः ? योगसूत्रग्रन्थस्य प्रथमं सूत्रं किमस्ति ?
- च) योगसूत्रग्रन्थे कति पादाः सन्ति ? के च ते ?

[Turn Over]

- छ) योगसूत्रस्य प्रणेता को भवति? ग्रन्थस्यास्य नामान्तरं किम्?
- ज) योगसूत्रग्रन्थस्य द्वितीयं सूत्रं नागरीलिप्या लिख्यताम्।
- झ) किं नाम ध्यानम्? योगसूत्रग्रन्थस्य कस्मिन् पादे ध्यानलक्षणं वर्णितमस्ति?
- ञ) गीतायाः चतुर्थाध्यायस्य नाम किम्? अस्मिन् अध्याये कति श्लोकाः सन्ति?
- ट) गीतायाः सम्पूर्णं नाम किम्? गीतायाः प्रवक्ता कः?
- ठ) गीतायां कति श्लोकाः सन्ति? अस्याः तृतीयाध्यायस्य नाम किम्?
- ड) के सर्वकिल्बिषैः मुच्यन्ते? के च पापमेव भुञ्जते?
- ढ) "मोघं पार्थ स जीवति।"—अत्र वक्ता किं वक्तुमैच्छत्?
- ण) "लोकसंग्रहमेवापि संपश्यन् कर्तुमर्हसि।"—कः कस्मै इतमुक्तवान्?

2. Answer any four of the following: $5 \times 4 = 20$

अधोलिखितेषु प्रश्नेषु यथेच्छं चत्वारः समाधेयाः।

- क) बृहदारण्यकोपनिषदि आम्नातस्य मननस्य स्वरूपं प्रतिपादयत।
- ख) योगसूत्रानुसारेण क्रियायोगस्य स्वरूपं व्याख्यायताम्।
- ग) मानवाचारपरिशुद्धौ भक्तियोगस्य उपयोगं प्रदर्शयताम्।
- घ) वङ्गभाषया आङ्ग्लभाषया वा अनूद्यताम्।

"न वा अरे सर्वस्य कामाय सर्वं प्रियं भवति, आत्मनस्तु कामाय सर्वं प्रियं भवति। आत्मा वा अरे द्रष्टव्यः श्रोतव्यो मन्तव्यो निदिध्यासितव्यो मैत्रेयि, आत्मनो वा अरे दर्शनेन श्रवणेन मत्या विज्ञानेनेदं सर्वं विदितम्।"

ड) योगसूत्रानुसारेण चित्तवृत्तिनिरोधोपायाः संक्षेपेणालोचनीयाः।

च) श्रीमद्भगवद्गीतानुसारेण ज्ञानयोगस्य विषयः संक्षेपेण प्रतिपादयत।

3. Answer any **two** of the following questions.
One must be written in Sanskrit language with
Devanāgarī Scripts: 10×2=20

अधोलिखितेषु प्रश्नेषु यथेच्छं प्रश्नद्वयमुत्तरत। तयोरेकमवश्यं संस्कृतेन
देवनागरीलिप्या च लेख्यम्। :

क) “आत्मा वा अरे द्रष्टव्यः श्रोतव्यः...।” —इति कः कस्यै
कधमुपदिदेश? वक्ता आत्मोपलब्ध्यै यदुपदिष्टवान् तत्
पर्यालोचनयत। 1+1+2+6=10

ख) श्रीमद्भगवद्गीतानुसारेण कर्मयोगस्य विषयः संक्षेपेण प्रतिपादयत।
10

ग) योगसूत्रानुसारेण योगशब्दस्य कोऽर्थः? योगाङ्गानि कानि? योगाङ्गेषु
यथाभिमतं योगाङ्गत्रयस्वरूपमुद्घाटय। 2+2+6=10

घ) कस्यचन द्वयस्य व्याख्या कार्या : 5×2=10

i) आत्मनो वा अरे दर्शनेन श्रवणेन मत्या विज्ञानेनेदं सर्वं
विदितम्।

ii) न हि कश्चित् क्षणमपि जातु तिष्ठत्यकर्मकृत्।
कार्यते ह्यवशः कर्म सर्वः प्रकृतिजैर्गुणैः॥

iii) तदेवार्थमात्रनिर्भासं स्वरूपशून्यमिव समाधिः।